

dium g

In zooverre heeft dus de kerk in zake de ziekenverpleging niet anders te doen, dan dat ze liefde en geloof kweekte en den weg des levens onderwijze, en dit op de catechisatie en in de predikatie ook doe met het oog op ziekbed en sterfbed.

Het ziekbed, met al wat daarbij Christelijke tweedijding eischt, moet toegelicht, moet geestelijk gezien, opdat de kerk ook ten deze leidsvrouw blijve, en wat het sterfbed aangaat, niet minder. En in zooverre nu vaststaat, dat de tegenwoordige ziekenverpleging geheel buiten de kerk is opgekomen, mag niet verheeld, dat de armoede der predikatie ook hieraan schuld heeft. Van de prediking des Woords had reeds lang, eer de wereld er op bedacht werd, de stoot tot betere, tot zorgvuldiger ziekenverpleging, naar lichaam en naar ziel, moeten uitgaan.

In zooverre echter is de invloed der kerk op de ziekenverpleging nog slechts een zijdelingsche, en neemt ze nog niet zelve het initiatief.

Daarom dient ook de vraag besproken, in hoeverre het op den weg der kerk ligt, om ook zelve ziekenverpleging in het leven te roepen.

Feitelijk is men er thans in meer dan eene kerk toe overgegaan, om 't zij door wijk-organisatie, 't zij door de zorg van een predikant, eenige ziekenverplegers aan te wijzen, die dan geroepen zijn om de zieken aan hun huizen op te zoeken, en zoo noodig te verplegen.

Op zichzelf kan hier niets tegen zijn, en de Schrift geeft er zelfs zekere aanleiding toe. Lees slechts wat er staat in 1 Tim. 5 : 9—16:

Dat eene weduwe gekozen worde niet minder dan van zestig jaren, welke eens mans vrouw geweest zij, getuigenis hebbende van goede werken; zoo zij kinderen opgevoed heeft, zoo zij gaarne heeft geherbergd, zoo zij der heiligen voeten heeft gewasschen, zoo zij den verdrukten genoegzame hulpe gedaan heeft, zoo zij naar alle goed werk getracht heeft. Maar neem de jonge weduwen niet aan; want als zij weelderig geworden zijn tegen Christus, zoo willen zij huwen, hebbende haar oordeel, omdat zij hare eerste belofte hebben te niet gedaan; en meteen ook leeren zij ledig omgaan bij de huizen, en zijn niet alleen ledig, maar ook lachplichtig, en ijdelde dingen doende, sprekende heigene niet betaamt. Ik wil dan, dat de jonge weduwen huwen, kinderen telen, het huis regeren, geene oorzaak van lastering aan de wederpartij geven. Want eenigen hebben zich alreede afgewend achter den satan. Zoo eenig geloovig man of geloovige vrouw weduwen heeft, dat die haar genoegzame hulpe doe, en dat de gemeente niet bezwaard worde, opdat zij degenen die waartijk weduwen zijn, genoegzame hulpe doen moge.

Geheel helder is dit zeer zeker niet, omdat er niet uitdrukkelijk bij staat, welke dienst aan deze weduwen werd opgedragen.

Vast staat alleen, dat dit stuk voortkomt waar sprake is van ambtelijke verzorging in de gemeente; dat er sprake is van een weduwe die gekozen wordt; dat ze bij de huizen rondging; dat ze van een bepaalden leeftijd moesten zijn; en dat ze bekend moesten staan als vrouwen, die ook reeds uit eigen beweging allerlei liefdewerk hadden verricht.

Op dat „gekozen worden“ legde men intusschen niet te sterken nadruk, daar het woord, in het oorspronkelijke stuk gebezigd, niet zozeer op een verkiezing wijst, als veel meer op het ingeschreven worden op een lijst¹. En ook valt moeilijkelijk aan te nemen, dat hier op ziekenverpleging en dergelijke bedoeld wordt, overmits de ouderdom van 60 jaar, die vereischt werd, hiernedee niet in overeenstemming zou zijn.

Het is dan ook waarschijnlijk, dat vrouwen bedoeld zijn, die door den kerkeraad werden aangewezen, om huisbezoek te doen bij het vrouwelijk personeel der gemeente. De afscheiding tusschen vrouwen en mannen was destijds veel scherper dan thans, en niet elke ouderling kon toegang krijgen tot het vrouwenverblijf. Dat deswege dit toezicht op de vrouwen aan vrouwen werd opgedragen, heeft niets vreemds. Alleen gaat men te ver, zoo men daarom allen diaconalen dienst aan deze weduwen ontzegt. Immers voor haar benoeming werd vereischt, „dat ze de voeten der heiligen gewasschen hadden, dat ze de verdrukten geholpen hadden, en naar alle goed werk hadden getracht“ (vs. 10). Alzoo eigenschappen, die zeer nadrukkelijk wijzen op geschiktheid voor diaconaal hulpbetoon.

Zonder ons, daarom hier te verliezen in het vraagstuk, of dit weduwenambt als ambt gelijk stond met het ambt van ouderling of diaken, blijkt er toch stellig dit uit, dat de apostel wil dat ook van vrouwelijke hulp in de bediening van de gemeente gebruik zal worden gemaakt. En in zooverre dit langen tijd geheel verzuimd is, werd stellig van den apostolischen regel afgegaan.

Alleen de Regentessen van onze Weeshuizen en Oudemannenhuzen bleven nog altoos aan den oorspronkelijken regel herinneren.

Staat nu alzoo vast, dat de kerk ook officiële hulp van vrouwen voor de bediening van het gemeentelieven zoeken mag en moet, dan rijst in de tweede plaats de vraag, of het op den weg der kerk ligt, om deze hulp ook te zoeken voor de ziekenverpleging.

En dan zal ook hier wel de regel moeten gelden, die over het algemeen bij alle kerkelijk hulpbetoon geldt: Daar waar de noodige verzorging in de gezinnen zelve, of door particuliere hulp kan gevonden worden, heeft de institutaire kerk als zoodanig geen roeping om zelve op te treden. Is het daarentegen, dat er onverzorgde toestanden over-

¹) Dat deze weduwen op de lijst kwamen om bedoeld te worden, kunnen we niet toegeven. De in vs. 10 gestelde eisch druipt hier tegen in. Ook zou het geen zin hebben, weduwen onder de 60 jaar die met kinderen zitten hebben, niet te verzorgen. Zelfs Calvin geeft dan ook toe, dat de zóek op de lijst kwamen, om dienst ten behoeve de

zamen, waarin niet op andere wijze raad is
schaffen, dan toont de instelling der
diaconie, dat de kerk ook ten deze geroe-
pen is, om handelend op te treden.
Dat dit iets anders is, dan wat men thans
de vrije organisatie veelal zoekt, is
niet duidelijk.

Hetgeen thans geschiedt, is meestal een
privé liefhebberij van den predikant, bui-
ten den kerkeraad en de diaconie om.
Niet altoos, we weten het. Met name
de Gereformeerde kerken zijn teekenen
in gezonder opvatting. Maar in het alge-
meen kan men zeggen, dat in die actie zich
niet zo goed als uitsluitend zekere activiteit
van dezen of genen predikant uit, die geld
verzamelde, eenige dames verzoekt, en nu
met dezer hulp een ziekenverpleging enz.
aan zijn wijs inricht.

En hiervan nu moet gezegd worden: Zoo
iemand anders de hand uitsteekt, is het
eter zóó, dan dat er niets geschiedt. Maar
zoude menig predikant beter doen,
op hij zijn invloed gebruikte, om ook deze
taal voor heel de gemeente op goeden,
redelijken voet te doen regelen.

— — — — —
Recensien.
— — — — —

*De Holbewoner. Een verhaal uit den tijd der
vervorming door J. Keuning. Groningen. Jan
Jaar.*

Voor onze jongens inzonderheid is dit een
opeind, pikant verhaal. Maar dit pikante zit
er zoozeer in de historische kern, die uit het
aardtaarsboek geput is, als wel in de sterk
gekleurde romantische inkleeding. En dat is
i. d. minder goede zijde van dit verhaal.
Alke boeken moet ons jonge volk niet veel
lezen. Zij zouden daardoor in het werkelijke
leven steeds minder belang gaan stellen en
leen het verdichte interessanter gaan vinden.

*Eene bloeme des velds. Een verhaal uit de
eerste helft der vorige eeuw door C. M. W. Plet-
tingen. Jan Jaar.*

Dit boek heeft niet alleen een historisch
ondslag, maar is ook in zijn verdichting sober
blijven, zoodat de werkelijkheid door het
romantische niet verdrongen wordt.

De taal is zuiver; de stijl goed en de verhaal-
stroom boeiend.

Ge krijgt er een goeden kijk door op het
eluwische leven, en in de gewichtvolle eerste
den der scheiding doet het waarlijk inlezen.
Het is geen boek voor onze jongere kinderen,
maar voor oudere jongens en meisjes kan het
uiterlijk worden aanbevolen.

*Paulus en Filippi. Twintig leereeden uit de
ordingsgeschiedenis van, en uit den zendbrief
van de gemeente van Filippi, van P. A. E. Sil-
vis Smitt, Bedienaar des Woords bij de Ge-
reformeerde kerk te Rotterdam. Boekhandel voor-
en Hooft- & Wismar, Amsterdam-Preoria.*

Eene uitgave, die ik met groote waardeering
inkondig.

In de eerste plaats vindt ge in deze leer-
eden degelijke en zeer heldere Schriftverkla-
ring, en voorts maakt D. Smitt, in nauwe aan-
sluiting aan den tekst, de Heilige Schrift dienst-
baar zoolwer voor het inwendige leven van hart-
en gemoed als voor de praktijk der godzalig-
heid en de roeping der gemeente.

En dan is ook hier weer, zooda als wij dat
zonderheid bij geschriften van den Rotter-
amschen leeraar gewoon zijn, niet alleen op
een inhoud gelet, maar ook aan den vorm de
doelge zo besteed.

Taal en stijl zijn, gelijk zij in predicates be-
hooren te zijn. Niet plat, ook niet hoogdravend,
maar duidelijk, zuiver en waardig. Wij bevelen
dezen bundel inzonderheid voor den dienst in
kerken ten zeerste aan.

*Genesis. Uitgave van Johannes Calvijn, uit
het Latijn, naar de uitgave van Baum, Cuzco
Reuss, in de Nederlandische taal overgezet door
O. Los, Bedienaar des Woords te De Liere,
uit eene inleiding van Prof. Dr. H. Davinck
Hiddelburg, K. le Goutre.*

Het eerste deel van dit werk werd reeds
roeger in *De Heraut* besproken. Sedert ver-
schienen tot nu toe van het tweede deel de
leveringen 16—20.

Zij leveren het bewijs, dat Ds. Los met ijver
en nauwgezetheit zijn waarlijk niet lichte taak
aard voortzetten. Zijn arbeid blijft op onze
aardeering en aanbeveling ten volle aanspraak
maken. Bij deze worden zij en aan den ver-
der en aan den uitgever van harte geschenken.

WUMINGA.

— — — — —
Uit de Pers.
— — — — —

Niet onaardigen blik in het Indische leven
heeft dit schrijven in *Hollands Kerkblad*:

Oost-Indië, October 1900

Grachte Redacteur!

De menschen hier, ook de ongelovigen, hebben
al veel op met wat men vaak «Medische
Zending» noemt.

Als echter die Medische dienst als hulpmiddel
ordt aangewend voor de *eigenlijke Zending*, is
aan dat niet bijster aan den zin.

Zij zouden liever zien, dat die medische hulp
en ander doel werd verleidt dan om plaaat-
op te beoefenen. En daarom hadden ze wel zo
arne, dat «alle godsdienst» er bij achterwege
loof.

Een *neutrale* med. Zending dat is hun ideaal
dat is ook vooral het ideaal van denouden ge-
heesher Dr. Groneman, zooda U indertijd wellicht
hebt begrepen uit zijn schrijven over het werk
an Dr. Scheurer te Djokja, opgenomen in de *Loco-
motief* en overgenomen in onderscheidene bladen
in Holland.

Dat de med. dienst te Djokja hulpmiddel is voor
den arbeid der Zending der Geref. Kerken staat ge-
nomen dokter maar niets aan.

In een Reidsig door jagtakarts, door hem ge-
schreven, en nu pas uitgekomen, lucht hij zijn hart
op, eens en laat opnieuw duidelijk verstaan, dat
van zijn stuk een med. hulp aan de inlanders, met
dit doel om hen met het Evangelie bekend te
maken, nu juist geen warme voorstander is. Hij
heeft wel veel lof voor den sendeling arts, maar
peert daaraan toe een nog al vinnige critiek en
atellijke opmerkingen. Dat is oorzaak geworden,
at iemand in een ingezonden stuk in het *Centrum*,
den dagblad, dat in Djokja verschijnt, de aandacht
heeft gevestigd op een deel van het schrijven van
Dr. Gr. Nu de zaak hier zo in de pers ter sprake
gebracht, wil ik er U ook van op de hoogte
rengen, want het raakt de Zending der Geref.
kerken op Java.

Ik begin, nu allen schijn van partijdigheid te
verwerpen, met het heele stuk van Dr. G. mee te
lezen.

Ziehier al wat in genoemden reidsig staat over
den Med. dienst te Djokja.

«Het *Zendingshospitaal* van den sendeling arts
G. Scheurer bewijst, dat men 't verwerpen van

den jaardag der School en de Kerken, en goede gewoonte hadden, en de andere en daartoe nog bewegen.

6 Dec. collectie bracht het laatste jaar vier honderd gulden minder op dan het laatste jaar. Deze achteruitgang laat zich zien uit de extra collecte, welke op dringende vermaning van de Generale Synode verjaard voor de School gehouden is. Dit bedrag zou zeker veel een hooger bedrag verwacht.

Oral ook die Kerken, die of in 't geheel of slechts éénmaal per jaar voor de School leeren, worden ernstig opgewekt om nog te maand een inrameling voor haar te nemen. Herinnerd zij daarbij, dat volgens *Handelingen der Curatoren*, aan alle Kerken gezonden, de vaste uitgaven de gewone en gestudeerde het laatste boekjaar nog kosten met circa *zeven en veertig honderd*. Maar tevens zij daarbij herinnerd, dat uitstehende Generale Synode aan de Kerken een dringend en vriendelijk verzoek gericht, om van nu voortaan, jaarlijks te afzonderlijke collecten voor de Theologie te houden". En: „de Correspondenten" opgewekt, „om hun arbeid voort te zetten tot te breiden". (*Zie Acta der G. S. Art. 1 en 2*.)

Ort door onze Kerken aan dit dringend vriendelijk verzoek, en door de Correspondenten aan deze opwekking geheel vreemd, al het evenwicht tusschen uitgaven en inkomsten gehandhaafd kunnen worden en zal ijverige Penningmeester eene onbezorgde met tegemoet gaan.

Heere zegene onze School, en zegene onze Kerken, om Zijns grooten Naams wille.

L. NEJENS,
Scriba v/h Curatorium.
Amsterdam, December 1900.

Buitenland.

Duitschland. De Duitschers en de Nationale Synode van Dordrecht. De Gereformeerden in Duitschland beweren, alleen de Heidelberger Catechismus het criterium van eenigheid is voor de Gereformeerden in hun land en dat daarom de artikelen van Dordrecht tegen de Remonstranten niet bindend zijn. Dit moge formeel wezen, doch het is bekend genoeg dat de Dordsche Synode ook afgevaardigden uit Duitschland zijn geweest, evenals uit Engeland, Zwitserland enz.

De *Chr. Intelligencer* verscheen onlangs een artikel van de hand van Dr. Good, waarin geschilderd welk aandeel de Duitsche afgevaardigden namen in de Nationale Synode van Dordrecht. Dr. Good schreef het volgende:

„In de laatste jaren geleeden werd de aangelegenheid van den schrijver bepaald bij een oud artikel uit het begin der 17de eeuw, getiteld: *Remains of the Ever Memorable Mr. Hales*." Daarin vond hij een zeer intieme mededeeling van de Synode van Dordrecht 1618-1619, welke samengesteld was uit afgevaardigden der Gereformeerde kerken van Nederland. Zij werd bijeengeroepen door de Koning van Holland, om te beslissen over de verordeningen van Arminius, en zij publiceerde als hare conclusie de Leerregeles van Dordrecht, welke nu algemeen bekend is.

De Synode heeft belangrijkheid voor ons land, omdat de Dordsche Gereformeerde Kerk in de (Nieuwe Staat) dewijl, niettegenstaande de afgevaardigden een Hollandsche Synode noochten een aantal leeraars uit Duitschland en Zwitserland er leden van waren. De eerste werden geleid door Breitingen van Zuid-Duitschers kwamen in vijf afdelingen: de eerste stond aan het hoofd van de Paltsche Staten; Martinus aan die van Bremen; Albrecht de tegenwoordigders van Nassau, Lodovikus en Stein hadden den voorrang in de legatie van Hessen. Er waren er ook twee uit Nederland. De verhouding van deze leeraars tot Zwitserland en Duitschland tot de Synode was van eenig geschild geweest in onze tijden.

Men heeft beweerd, dat zij aarzelen om teekenaars waren van de Leerregeles van Dordrecht, omdat deze Leerregeles Calvinistisch was. Zij, die dit voorstaan, beweren dat de Kerk Melancthonisch is, en men heeft aangevoerd, dat onze tegenwoordigders de vergadering meer sympathiseerden met de Arminianen, dan met de Calvinisten, of ten minste dat zij lijdelijke leden waren op de Synode.

Over al deze vraagstukken verspreidt zich een boek van Mr. Hales veel licht, want het geeft de inwendige geschiedenis van de Synode. Het bevat brieven van Mr. Hales en van Walter Balconquhall, den Schotschen afgevaardigde, aan Sir Dudley Carleton, den Britschen ambassadeur. Zij zijn vrij kras, en lezen verslagen van de Synode in nieuwswaardig. Het vermenst men vele dingen, die niet in de officiële bereide verhandelingen der Synode voorkomen.

De eerste zaak die wij opmerken in het lezen van dit boek, is dat de Duitsche en Zwitsersche leeraars van de Synode zeer werkzaam aan de ziele van de bezaatdelingen. Zij waren in de eerste plaats bloot lijdelijke leden, gelijk men heeft herst, maar zij namen een werkdagig deel in de verhandelingen. In de eerste vergadering van de Synode, voordat de Arminianenredagvaard waren, werden er onderscheidene punten besproken door de Synode, zoo als de herziening van de vertaling des Bijbels en de Catechisatie. Het was toen, dat de delegaten van de Palts de Synode mededeelden hunne bevestiging van de Catechisatie, en bij het hunne praktijk om des Zondags over den Catechismus te prediken. Toen het onderwerp van den doop voorkwam, en discussie ontstond, wie de gepaste voorwerpen van den doop waren, namen de Zwitsers en de delegaten van Hessen en de Palts een werkdagig aandeel, en werden dat alleen kinderen van Christenen behoorden gedoopt te worden.

De onderscheidene tijden tijdens de Synode werden de Zwitsersche of Duitse broeders van de Synode of bespreken zekere leerstukken door de Arminianen bestreden werden. Men zien dus dat zij in geen deel bloot lijdelijke leden der Synode waren. In plaats van te gedragen alsof zij weinig belang in de verhandelingen stelden, bevinden wij hen zeer werkzaam. In plaats van zich slechts te betoonen als vreemdelingen, gevoelden ze klaarblijkelijk dat zij een deel der Synode vormden, en niet als de Hollanders.

De duidelijk is hunne verhouding tot het Calvinisme en de predestinatie meer merkwaardig. Men kan bewezen dat, welk aandeel zij ook namen in de Synode, zij althans weinig deel namen in de betonnen over de predestinatie; dat zij dat zij wipen zochten te vermijden, en steeds poogden